

Noi descoperiri de epocă bronzului la Bistrița

George Marinescu

În 1964, Șt. Dănilă semnală¹ descoperirea pe terasa „Cighir”, punct situat la cca. 3 km sud-vest de vatra orașului Bistrița, a unei așezări antice de pe suprafața căreia proveneau fragmente ceramice aparținând mai multor epoci între care și celei a bronzului, respectiv culturii Wietenberg²

Reexaminarea materialelor ce se păstrează în Muzeul Bistrița (inv. 9958—10030) ne-a confirmat existența unei ceramici ce poate fi atribuită culturii Wietenberg (pl. II/1—3) dar și prezența unor fragmente ceramice ce aparțin, cu siguranță, tot epocii bronzului, dar culturii Noua³ (pl. II/4—12 ; III/1—2 ; IV/1—2).

În 1979, în zona în care fuseseră efectuate sondajele din anii '60, s-a efectuat o săpătură arheologică⁴ menită, în principal, să lămurească raportul dintre cele două culturi de epocă bronzului, precum și intensitatea și consistența locuirii feudale timpurii. Au fost trasate patru secțiuni (S₁—S₄) și au fost deschise patru casete (C₁—C₄) pentru clarificarea sau recuperarea unor aglomerări ceramice (vezi. pl. I).

În S₁ n-au apărut materiale arheologice; în S₂₋₄ stratigrafia era, în linii mari, cam aceeași adică: un strat vegetal de cca. 20—30 cm ce conținea bogate urme materiale feudale timpurii și, sporadic, ceramică mărunță de epocă bronzului; de la 30—60 (70) cm urma un strat negru-cafeniu cu urme materiale

¹ Vezi Șt. Dănilă, în *PM*, 1964, p. 46 și urm., fig. 2/1—5 ; *Idem*, în *File de Istorie*, 3, 1974, p. 361.

² Ulterior, același autor menționează descoperirea (*Materiale*, 9, 1970, p. 427, nota 4) din nou, de această dată atribuind-o culturii Wietenberg).

³ Vezi și semnalările mele anterioare din *Arhiva Someșeană*, 3, 1975, p. 303, nota 5 și din *Apulum*, 17, 1979, p. 96, nota 21/4.

⁴ Săpăturile au fost executate de G. Marinescu și Corneliu Gaiu.

(ceramică, cenușă, oase etc.) de epoca bronzului iar de la 60 (70) cm în jos urma un strat cafeniu-gălbui, argilos, steril din punct de vedere arheologic.

Descrierea descoperirilor

Vremea nefavorabilă și insuficiența forței de muncă ne-a impus limitarea cercetărilor la strictul necesar. Întrucât, cel puțin deocamdată, nu intenționăm să reluăm săpăturile în punctul „Cighir”⁵, prezentăm în cele ce urmează, pe scurt, rezultatele cercetărilor privind descoperirile de epoca bronzului⁶.

Așa cum am arătat mai sus în S₁ n-au apărut urme arheologice ceea ce ne face să presupunem că așezarea nu se întindea pînă în această zonă.

Secțiunea nr. 2 lată de 1,50 m și lungă de 75 m a fost trasată la 96 m sud de S₁ (vezi pl. I). În secțiune și în casele deschise (C₁₋₃) au apărut materiale de epoca bronzului și feudale timpurii. Ceramica găsită în S₂ aparține în majoritate culturii Noua fiind, în general, grosieră, de culoare brun-roșcată sau brun-negricioasă, slab arsă. Oarecare excepție fac câteva tipuri de vase (cești, castroane, străchini, vâscioare etc.) care sînt ceva mai îngrijit lucrate. În sfîrșit, mai menționăm faptul că ceramica recuperată este, cu puține excepții, foarte fragmentară dar caracteristică epocii. Astfel, în C₁, deschisă între m 4—8 pentru recuperarea materialelor feudale timpurii dintr-o locuință-cuptor, a apărut și ceramică Noua între care se remarcă o oală cu două țorți (pl. IV/3), parțial întregibilă și decorată sub buză și pe umăr cu un șir de alveole. Ceramică de tip Noua a apărut pe tot traseul secțiunii fără a se înregistra, cu puține excepții, aglomerări de material care să justifice o cercetare mai specială. O astfel de grupare s-a înregistrat, totuși, între m 51—55 și aici s-a deschis C₂. Aici, la adîncimea de —60 cm, s-a conturat clar o arsură puternică, cărămizie, groasă de cca. 10 cm, compactă și greu de săpat. Deasupra arsurii și în arsură a fost găsită multă ceramică de tip Noua între care o toartă cu șanțuire longitudinală (pl. IV/6), vase globulare de mici dimensiuni (pl. IV/5 ; V/5), străchini (pl. IV/7 ; V/1), un vas-borcan decorat cu „mătușica” (pl. V/3), pereți de vas-soc (pl. VI/1—2) o roată de lut (pl. V/4) de cărucior miniatural⁷ precum și lama fragmentară, curbă, a unui cuțit de andezit cu

5 Nivelul feudal timpuriu este în bună măsură distrus de lucrările agricole mecanizate.

6 Materialele feudale timpurii urmează să fie studiate și valorificate științific de C. Găiu și Șt. Dănilă.

7 Piese similare au fost găsite, de asemenea, în așezarea Wietenberg de la Poderei „Coastă” și în așezarea Noua de la Ilșua. Materiale inedite în Muzeul Bistrița. Pentru geneza, răspîndirea și semnificația acestor „roți de cărucior” vezi în special studiul lui Gh. Bichir din *Dacia N.S.*, 8, 1964, p. 67 și urm.

un singur tăiș (pl. V/6). Aglomerarea de materiale și arsura sugerează existența în această zonă a unei locuințe de suprafață.⁸

O altă locuință de suprafață ale cărei contururi n-au putut fi stabilite cu certitudine se afla între m 61—66 unde, pentru recuperarea de materiale, s-a deschis C₃. Ceramica recuperată este caracteristică culturii Noua. Deși fragmentară, ceramica permite identificarea de tipuri de vase din care cităm vasele-sac (pl. VII/1,4), oala cu două torți (pl. VII/5), un vas cu profil aproape drept decorat cu „măturicea” (pl. VII/6). În secțiune, la —60 cm în dreptul m 62,5 am găsit un ac de bronz fragmentar de tipul celor cu capul rulat (Rollenadel).

Spre capătul secțiunii, între m 66—69, s-a sesizat o altă aglomerare ceramică din care prezentăm un vas-strecurătoare cu urechiușă de suspensie (pl. VIII/1), două cești fragmentare cu torți „în muchie” (pl. IX/3—4), funduri de vase (pl. VII/7 ; VIII/3—4 ; X/5). Tot în această zonă remarcăm și prezența unor cioburi care prin decor pot aparține și culturii Wietenberg (pl. X/2—4, 6).

Secțiunea nr. 3, lungă de 35 m și lată de 1 m, situată la 32 m sud de S₂, a avut o stratigrafie identică cu S₂ remarcându-se aceeași ceramică fragmentară, urmele de chirpic și cărbune precum și resturile, puține pentru o așezare Noua, de oase de animale. În zona m 0—11 notăm apariția unei cești întregibile cu o toartă (pl. XI/1) precum și a unor fragmente de vase (pl. XI/2—4) ce pot aparține atât culturii Noua cât și culturii Wietenberg. Între m 16—21 s-a deschis C₄ pentru recuperarea ceramicii și a eventualelor obiecte ale unei locuințe de dimensiuni neprecizabile. Ceramica recuperată (pl. XI/6 ; XII/1—3 ; XIII/2) aparține prin tehnică de lucru și forme culturii Noua. În sfârșit, mai menționăm descoperirea la m 18,—50 cm, a unui nasture de bronz concav-convex foarte deteriorat și a unui toporaș de marnă oval în secțiune⁹ (pl. XIII/8).

Secțiunea nr. 4, lungă de 35 m, lată de 1 m și situată la 78 m sud de S₃. (vezi pl. I). În secțiune au apărut puține materiale de epoca bronzului între care cităm o rîșniță plată de andezit și un vas-sac întregibil.

Așa cum a reieșit din scurta prezentare a descoperirilor, așezarea aparținea purtătorilor culturii Noua, fiind din acest punct de vedere doar una din multele așezări de acest tip din nord-estul Transilvaniei după cum am dovedit-o cu alt prilej.¹⁰ Prezența cu totul sporadică în săpăturile noastre a ceramicii Wietenberg impune revizuirea părerii mai vechi privind atribuirea descoperirilor de pe terasa „Cighir” culturii Wietenberg.

⁸ Nu a unui „cenușar” de tipul celor descoperite în Moldova.

⁹ Piesa a fost publicată sepa at de G. Marinescu în *Marisia*, 10, 1980, p. 34, pl. 1/7.

¹⁰ Vezi în special studiile noastre din *Apulum*, 7, 1986, p. 54 și urm. și din *Thnaco - Dacia*, 7 p. 54 și urm.

În ceea ce privește datarea așezării, analiza ceramicii atît ca tehnică de lucru precum și prezența acului de bronz cu cap rulat impune o datare tîrzie, în bronzul final, a așezării de la Bistrița „Cighir”. Această datare concordă cu datările propuse, în general, pentru cultura Noua cît și cu cele ce privesc cultura Wietenberg, ultima fază ¹¹ căci, după cum se știe, ambele culturi sînt relativ contemporane.

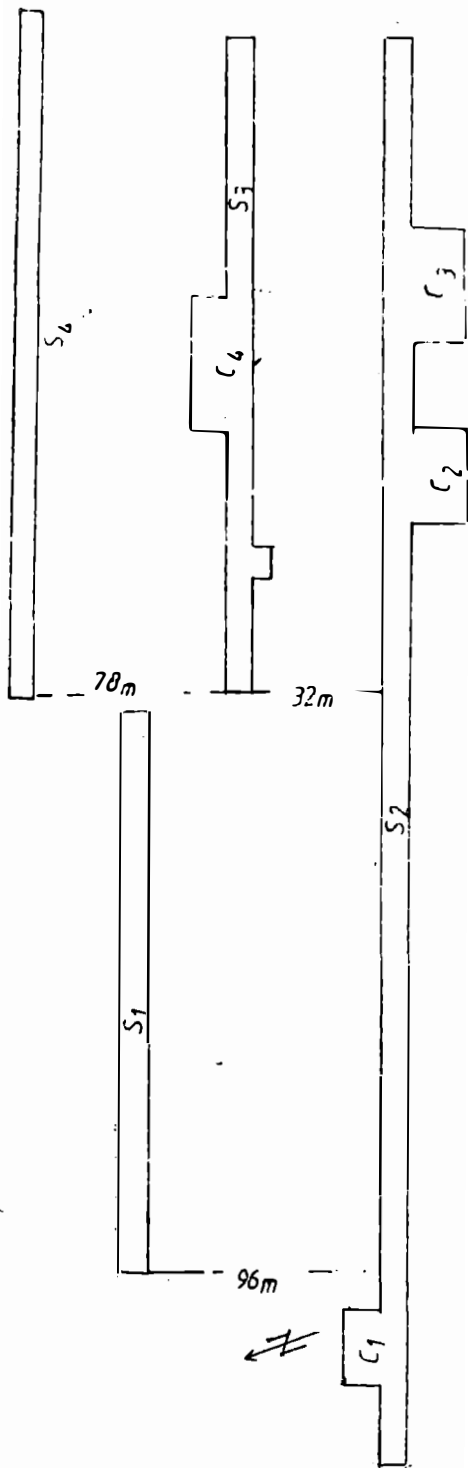
Despre contactele purtătorilor culturii Noua cu cei ai culturii locale, Wietenberg, am mai scris și cu alte prilejuri ¹². Descoperirile din împrejurimile Bistriței, inclusiv cele de pe „Cighir”, vin să confirme, o dată în plus, popularea intensă a zonei în epoca străveche precum și contactele strînse și permanente dintre comunitățile tracice din Transilvania acelei epoci. În plus, semnalarea noilor descoperiri de epoca bronzului de la Bistrița vine să confirme justetea înscrierii localității în rîndul celor mai importante din Transilvania în ceea ce privește epoca bronzului ¹³.

---

¹¹ Pentru relativa contemporaneitate a acestor culturi vezi G. Marinescu, *Thraco-Docica*, 7, p. 54 cu bibliografia citată la nota 12.

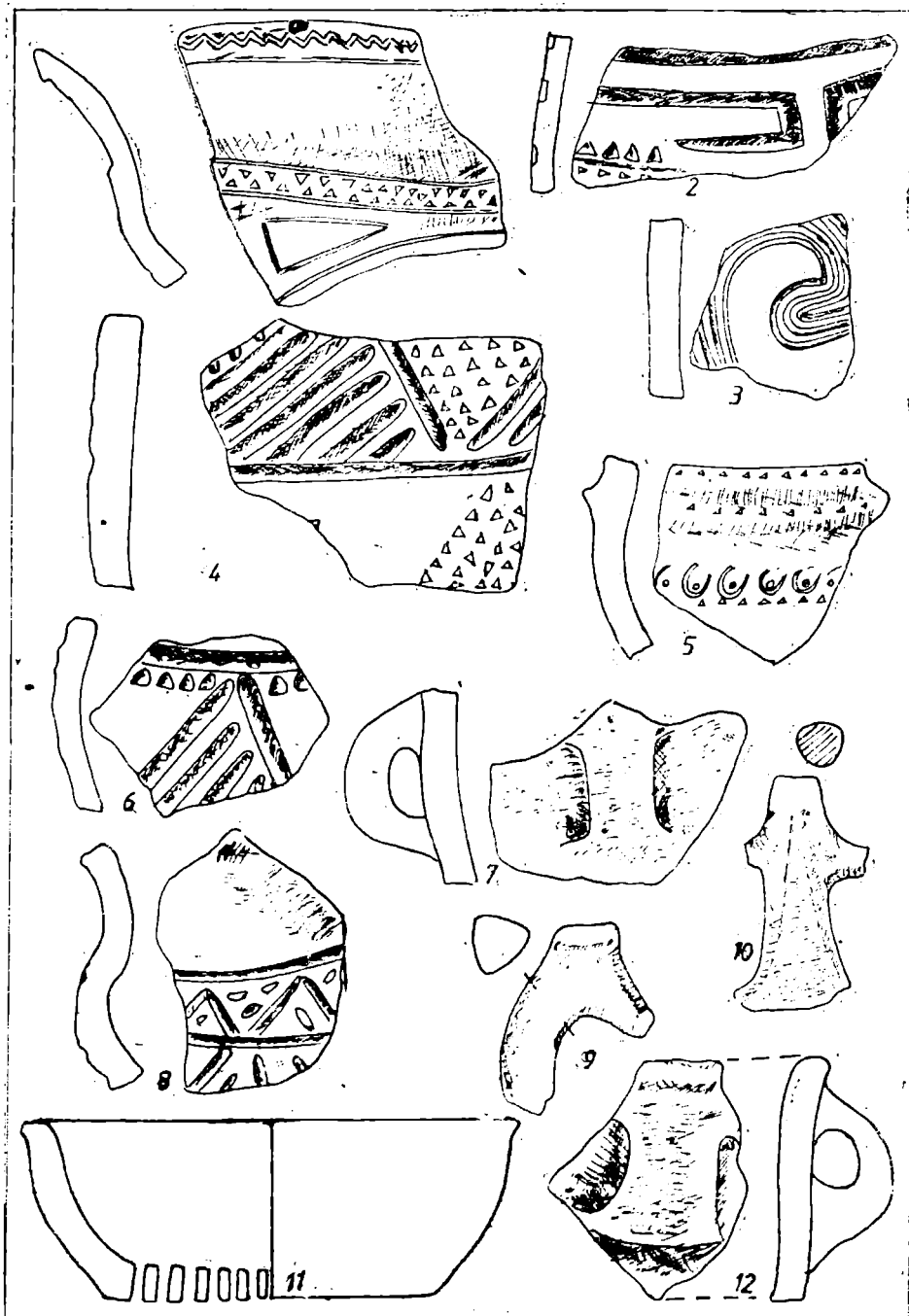
¹² *Ibidem*, p. 55 și urm.

¹³ Vezi în special descoperirea celui mai mare cimitir Wietenberg de la „ICHV” (I.H. Crișan, *Materiale*, 9, 1970, p. 137 și urm.), a celor de la Livezile Răcișlog (Șt. Dăniță, *Materiale*, 9, 1970, p. 425 și urm.) sau cea de la Viișoara – Livada intensivă (material inedit în Muzeul Bistrița. Cercetări de suprafață efectuate de G. Marinescu și C. Gaiu.

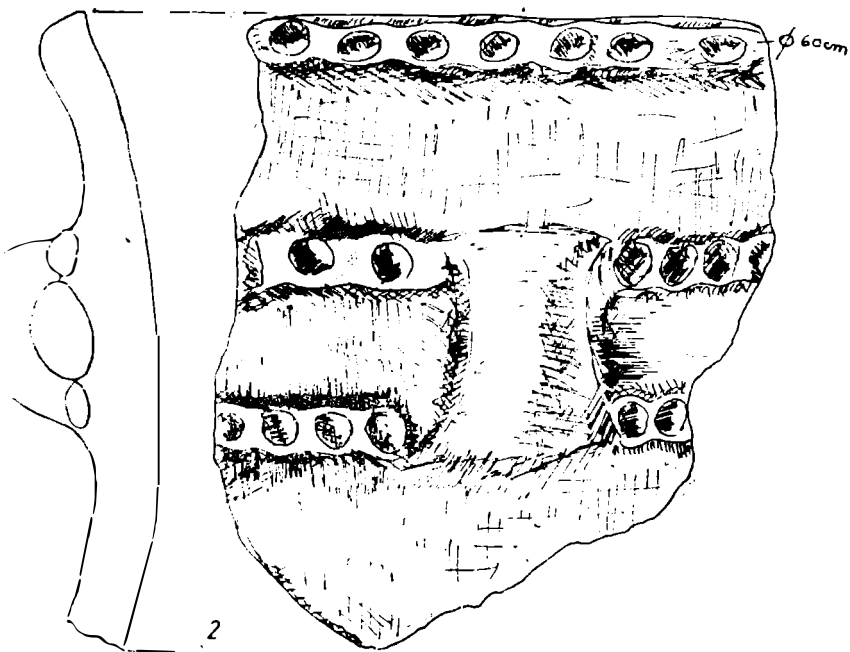
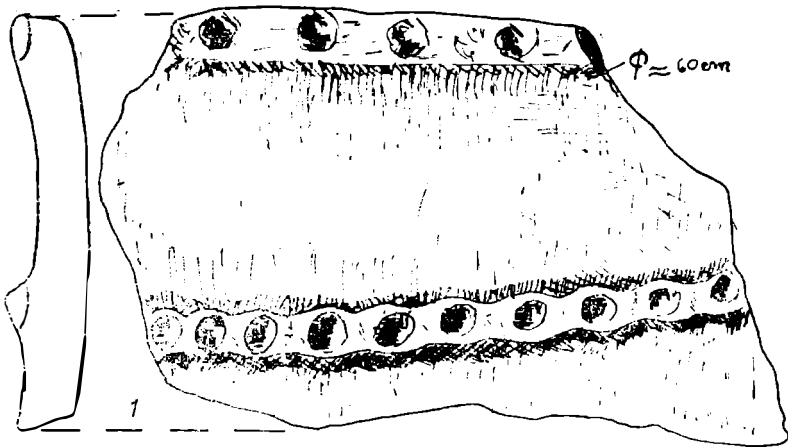

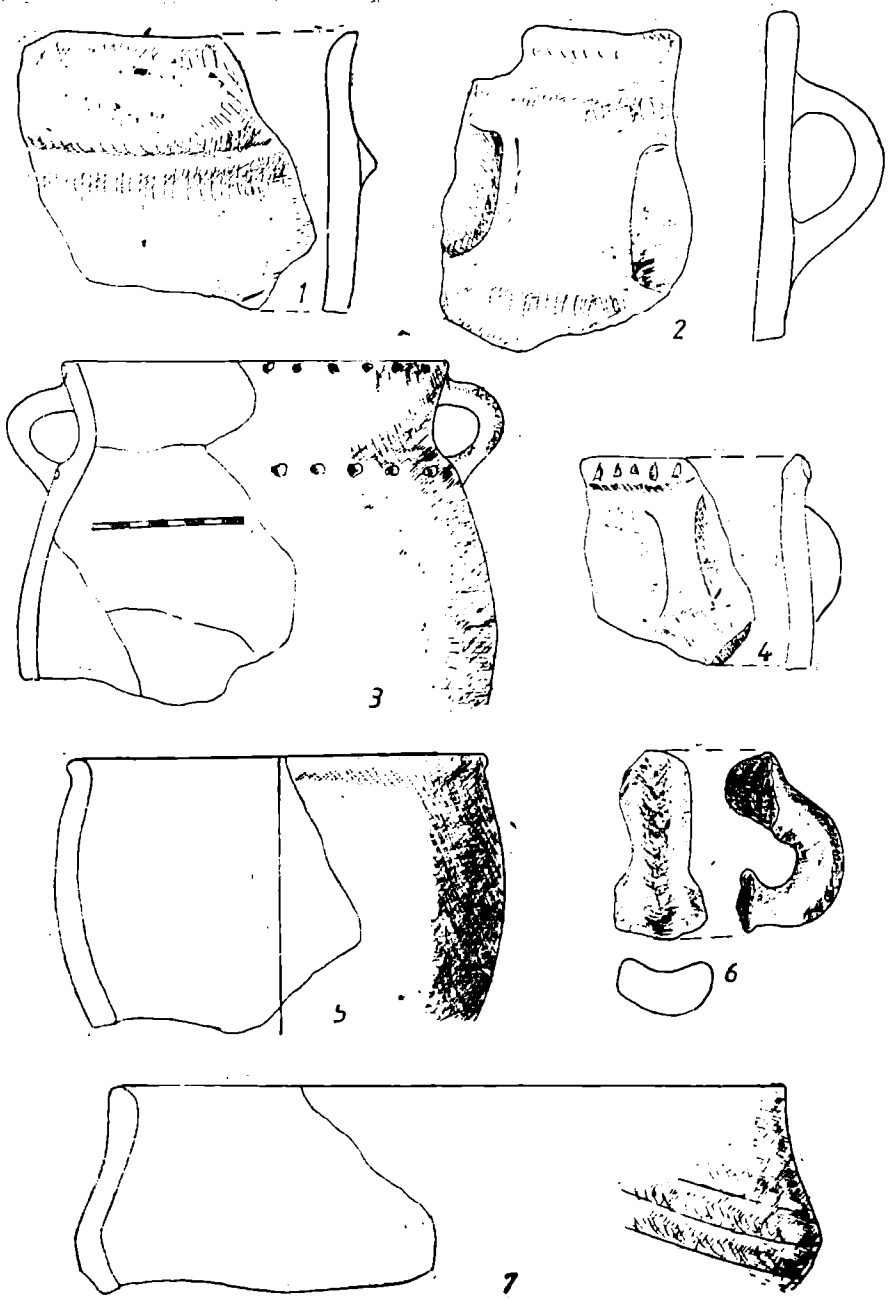
BISTRITA "Cipric" / 979

1/200

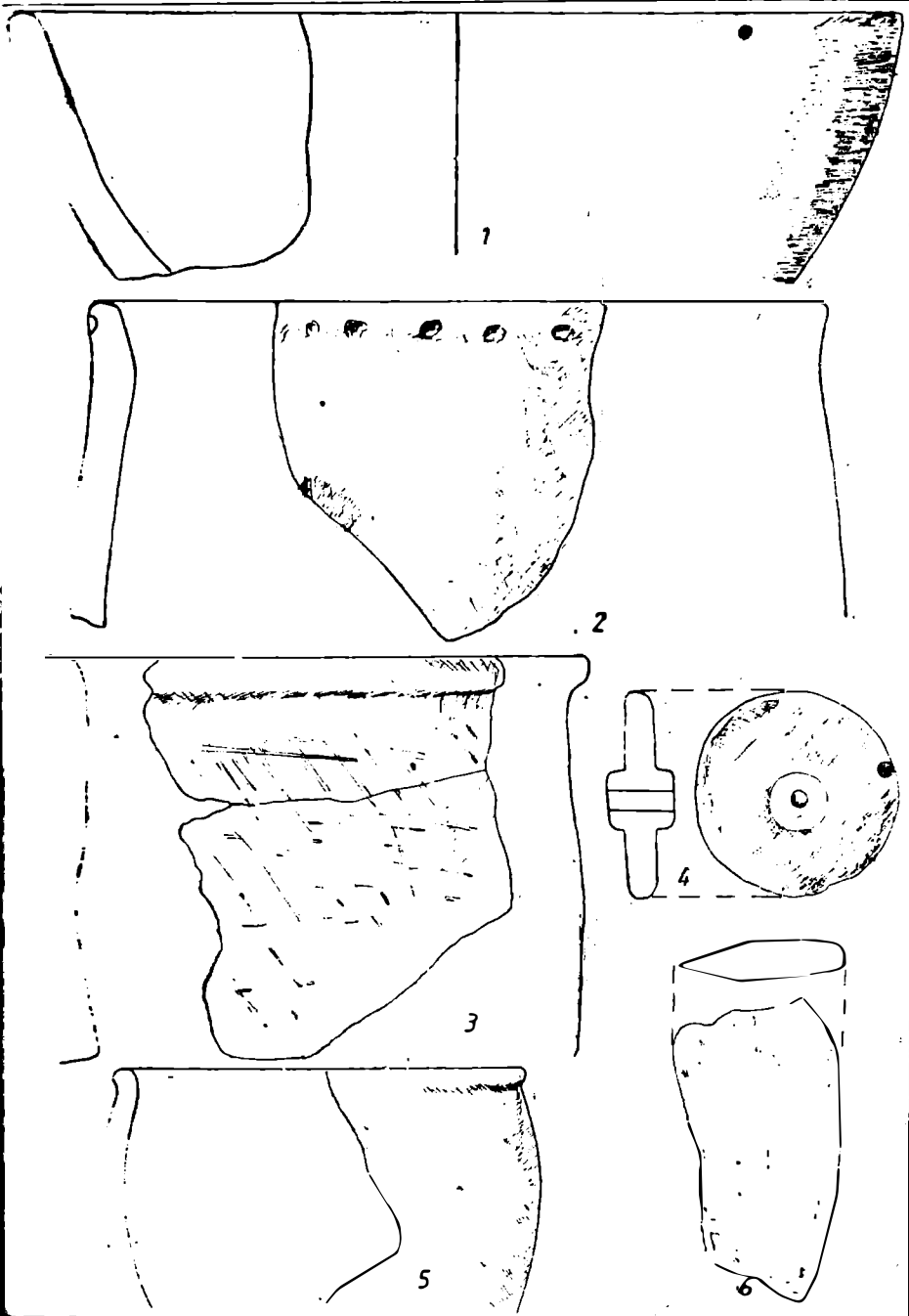
Pl. II — Bistrița „Cighir” ; Mărimea 1/2
www.cimec.ro

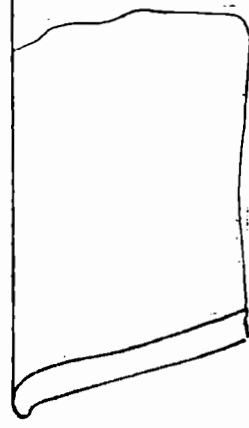
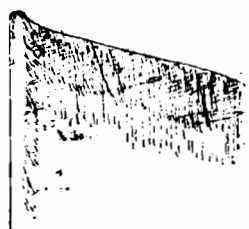
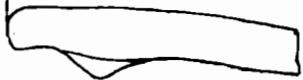

Pl. IV — Bistrița „Cighir” ; 1/2.
www.cimec.ro

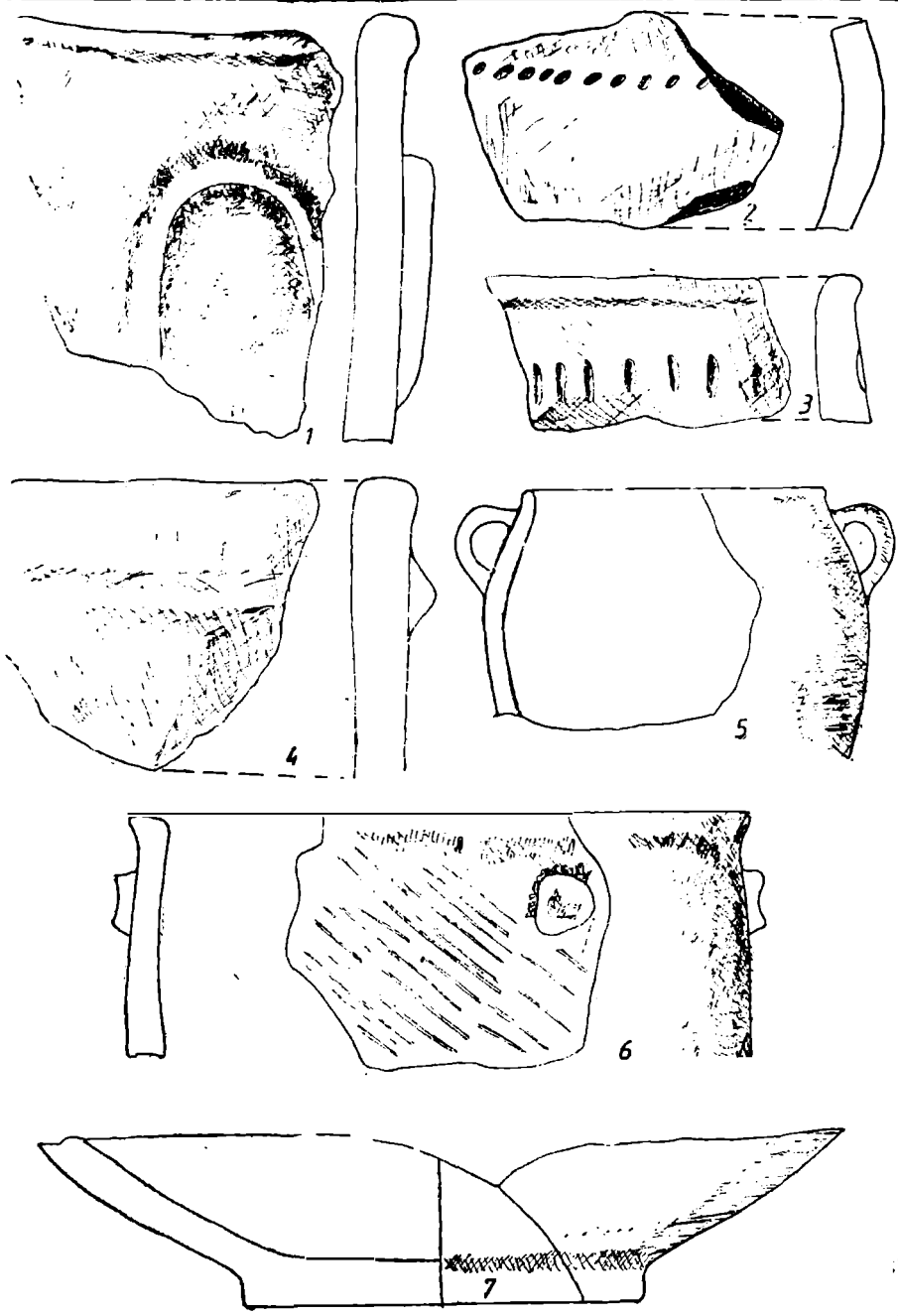

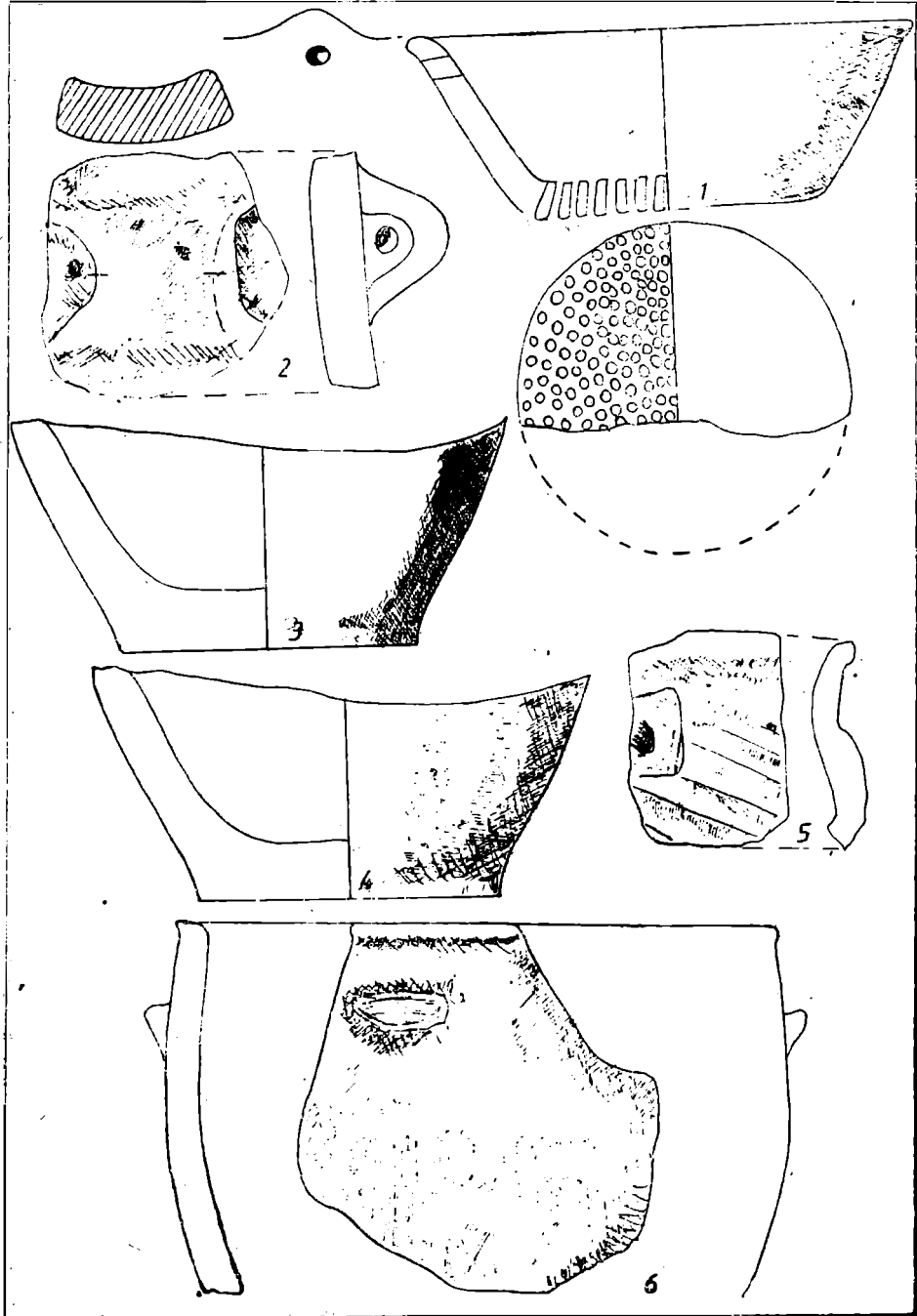
Pl. V — "Picta in Cigno" ; 1/2.

PL. VI — *Platystrophia* : 1/2

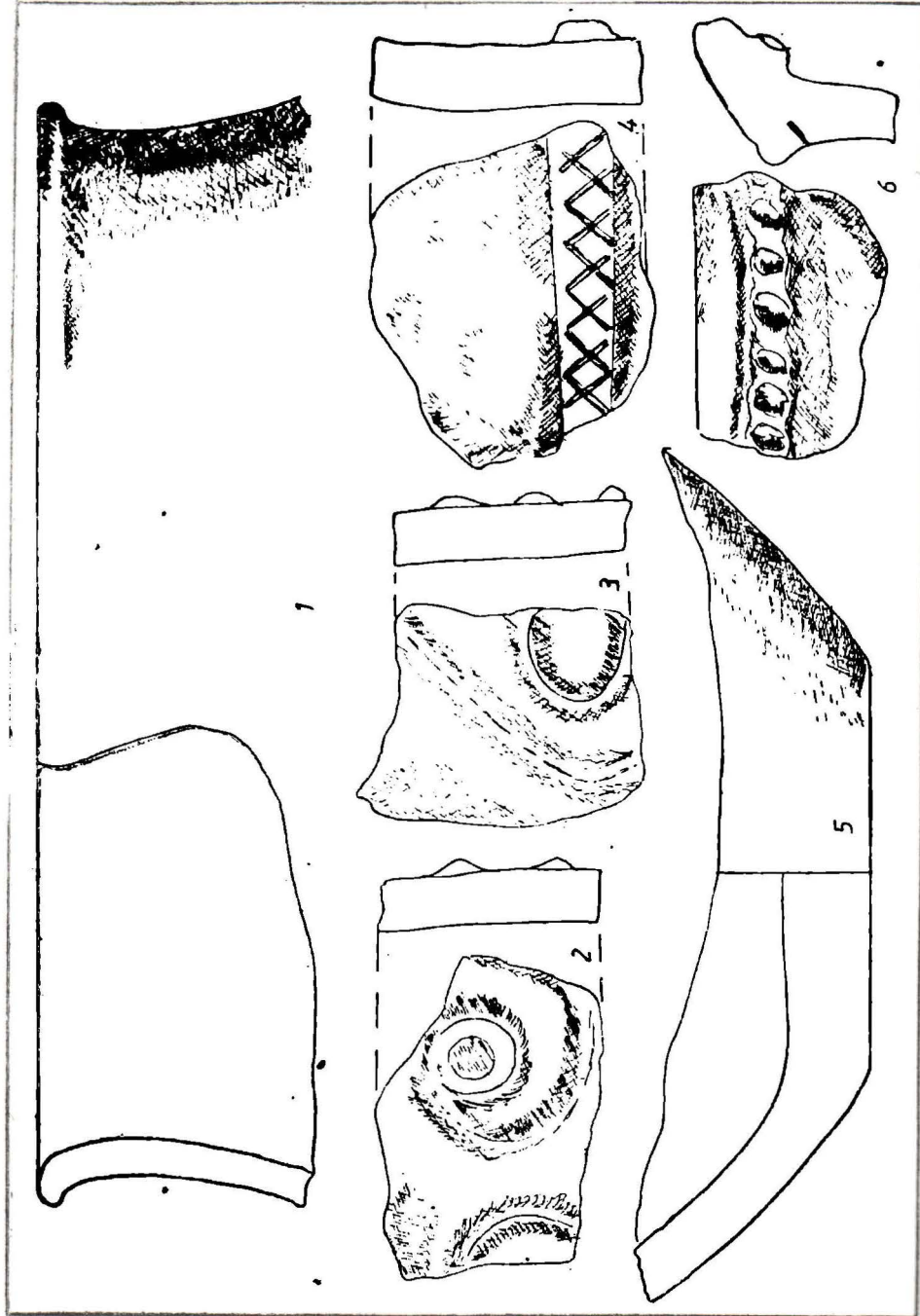

Pl. VII — *Bistite, S. 110* ; 1/2.

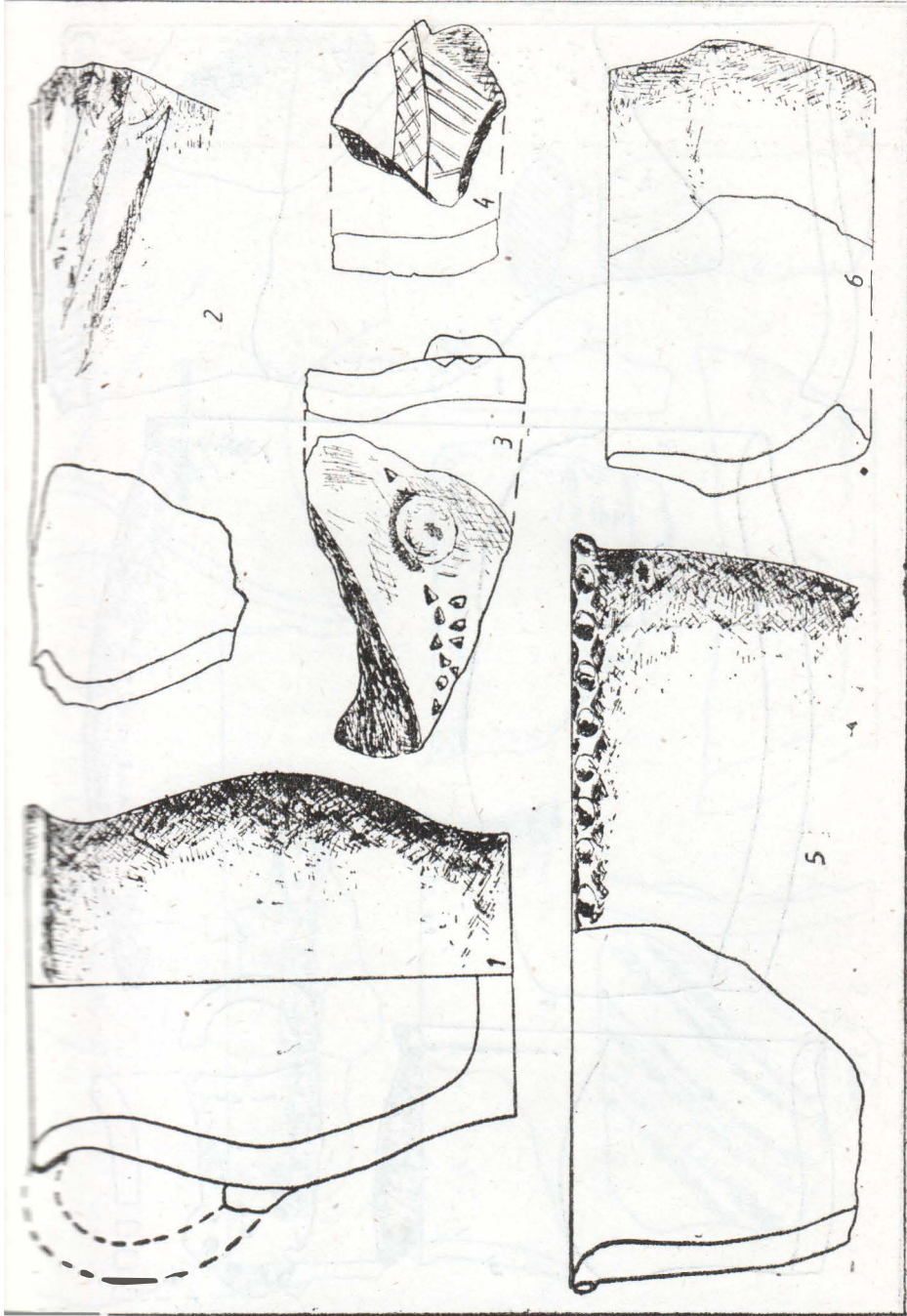

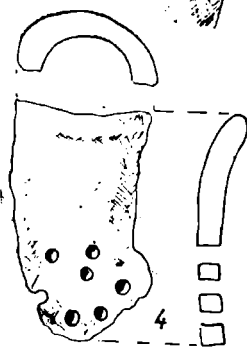
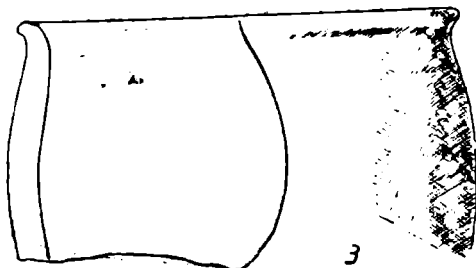
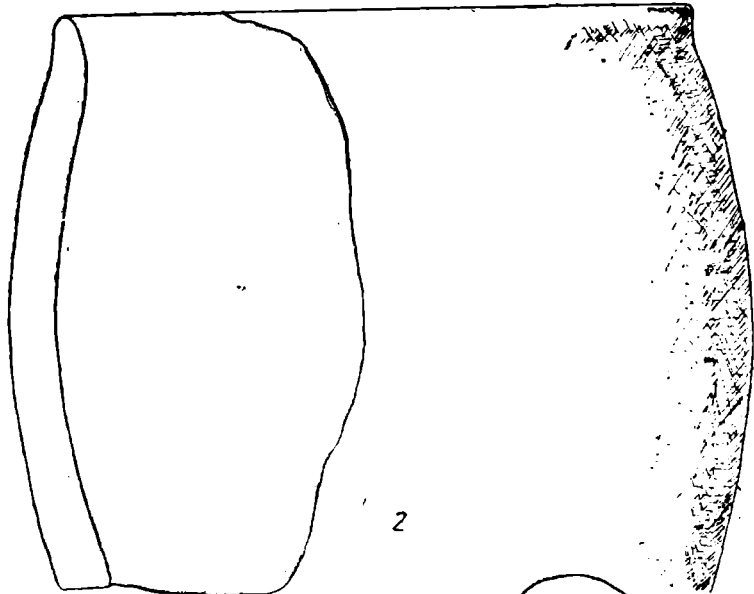
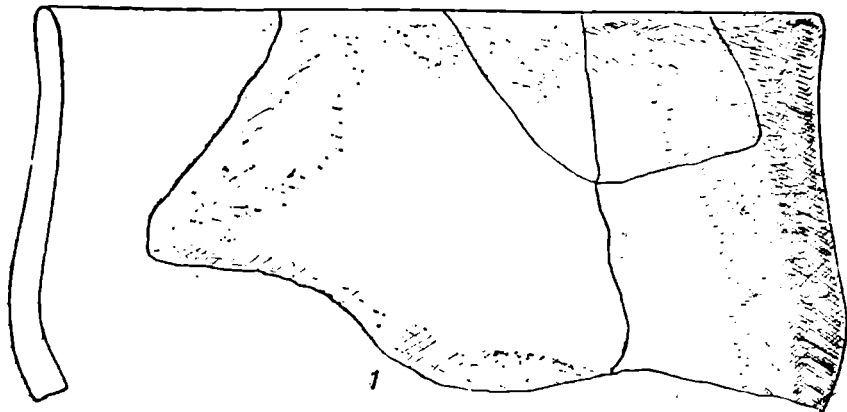
PL. IX — Bistrița „Cighir” : 1/2.

Pl. X — Bistrita-Cighir¹ : 1/2.

Pl. XI — Bistrița „Cighir” ; 1/2.

PL XII — Bistrița „Cighir” ; 1/2

